

Stanko Klinar

Primerniki (Komparativi)

Vaja iz prevajanja slovenskih primernikov v angleščino

Dopolnitev članka v Mostovih 1999/XXXIII, str. 29 – 40

Spomnimo se na kratko: **premočrtne primernike** (direct comparatives) prevajamo, kot je opisano v slovnica in učbenikih: *večji* – *bigger*, *greater*, *larger* (idiomatski odkloni so seveda možni, glej tukaj primer 31); **približnostne primernike** (approximative/absolute comparatives) pa prevajamo na enega od naslednjih načinov:

1. z osnovnikom, ki ga lahko modificirajo *fairly*, *rather* ali *quite*;
2. z obliko na *-ish*;
3. s primernikom;
4. idiomatsko, brez navodilne sheme, nevarno, izjemno;
5. s presežnikom.

Kot pomoč pri tukajšnji vaji so slovenskim primerom dodane številke od 1 do 5, ki se nanajajo na pravkar navedene točke. Vaja vsebuje skoraj izključno samo približnostne primernike in angleške rešitve je mogoče iskati v smeri oštevilčenega načina. (Pomembno opozorilo v zvezi s prvo točko: številka 1 v oklepaju na koncu primera nas opozarja, da naj v angleščini uporabimo osnovnik; v mislih – kot vmesno stopnjo pri prevajanju – tudi slovenski primernik pretvorimo nazaj v osnovnik, zakaj v slovarju bomo iskali osnovniško obliko; iz kolokabilnih razlogov pa angleški osnovnik ni nujno slovarski prevedek slovenskega osnovnika; še več, večinoma se v angleščini rabi neki drug pridevnik kot v slovenščini; v takem primeru meji prevod na tukajšnjo 4. točko, vendar to v številčnem navodilu na koncu primerov ni posebej navedeno; npr. št. 1, dodana pri 20. primeru – »močnejše deževje« – pome-

ni samo, da se v angleščini rabi osnovnik, ne pomeni pa, da je ta osnovnik »heavy« in ne »strong« (slovar: *močan* – *strong*), zakaj rezultat prevoda mora biti kolokacija »heavy rainfall«; v resnici gre za idiomatski odklon, ki bi v oklepaju poleg številke 1 zahteval tudi navedbo številke 4, vendar je navedba številke 4 domala nekoristna, ker ne pove, za katere vrste odklon gre; odklon je namreč pri vsaki štirici drugačen in je nemogoče navesti vse odklone, torej so v teh primerih izpuščene tudi štirice. – Glej kot dodatno ponazoritev tukajšnji primer št. 18, kjer je *močnejši* preveden s *considerable/noteworthy/substantial/serious*. Ogleda vreden je tudi v Slovensko-angleškem slovarju članek pod iztočnico *močan*.)

Številčno vodilo ali priporočilo za prevajalca seveda ni obvezno. Prav gotovo je marsikje možen tudi drugačen prevod.

Številčnega navodila ni pri primerih z *več* (53–58), ki ima svoje posebnosti in se v prevodu ne ravna po naštetih petih točkah. Ali bolje rečeno, prevodno se večinoma suče okoli 4. točke, in le ko nastopa kot direktni komparativ, se prevaja s »slovničnim« komparativom *more*.

1 Evropski posrednik Hans van den Broek je z *manjšo* zamudo pripotoval v Ljubljano. (radijsko poročilo) (1)

2 V nekdanji knjižnici je poročna dvorana, v pritličju *manjša* restavracija. (1)

3 *manjše* smučišče z vlečnico (1)

4 Vlada je povrnila le *manjši* del škode prizadetim od toče. (3)

5 Poplave se umirjajo, vendar sedaj ogrožajo prebivalstvo zemeljski plazovi. Eden *večjih* je zaprl cesto pri Hotiču. (1, 5)

6 V nedeljo zvečer: Promet z Gorenjske proti Ljubljani je povečan, vendar o *večjih* zastojih ne poročajo. (3)

7 Za najbližji *večji* kraj Goriče je ohranjen listina iz leta 1376, ki priča o vinogradniškem značaju teh predelov. (4)

8 a) Človeških žrtev ni bilo, potres tudi ni povzročil *večje* (*/občutnejše*) gmotne škode. (1)

b) Potres na Dolenjskem ni povzročil *občutnejše* (*/večje*) škode. (1)

9 Neimenovani posamezniki so darovali *večje* vsote za obnovo Posočja. (1)

10 Ob progi so bila številna skladišča vojaškega materiala. V Bohinjski Bistrici je bilo *večje* skladišče streliva. (3, 1, 2?)

11 Ko je država kmalu po začetku vojne razpisala prvo vojno posojilo, so ga duhovniki toplo priporočali. Tudi sami so vpisovali *večje* vsote. Pri *kasnejših* posojilih je bilo navdušenja vedno *manj*, tudi med duhovniki. (*večje* – 1; *kasnejših* – direktni komparativ; *manj* – 4, morda 3)

12 Danes je v Monoštru okoli 8000 prebivalcev, med katerimi je *večje* število Slovencev. (radijsko poročilo) (1)

13 Eden od *pomembnejših* članov vodstva stranke je bil predlagan za predsednika (1)

14 Večina *pomembnejših* del znanstvene fantastike je med bralci izredno priljubljena (1)

15 Ekološko grajena vozila so že druga *pomembnejša* naložba podjetja v tem letu. (3)

16 *pomembnejši* grški prevodi Svetega pisma (3)

17 V filmu ima *pomembnejšo* vlogo tudi italijanski simbol ženstvenosti – Sophia Loren. (1, tudi 4)

18 V Sloveniji *močnejših* potresov v letu 1997 ni bilo. (1)

19 Podujevo, eno *močnejših* oporišč Osvoobodilne vojske Kosova. (4)

20 Ponoči bodo Slovenijo zajele *močnejše* padavine. (1)

V preteklih štiriindvajsetih urah je Slovenijo zajelo *močnejše* deževje. (1)

21 a) Sledilo je še nekaj *močnejših* potresnih sunkov. (1)

b) Sledilo je še nekaj *šibkejših* potresnih sunkov. (3)

22 Princ Charles je obiskal šolo v enem *revnejših* ljubljanskih predmestij. (3)

23 Na severozahodni strani naselja (Dornava) stoji dvorec Dornava, ena *lepših* posvetnih stavb poznega baroka v Sloveniji in najlepši ravninski dvorec na Štajerskem. (5)

24 a) Posiljevalec je zlorabil *lažje* prizade-to dvanajstletno deklico. (1)

b) *težje* / *lažje* duševno prizadeta oseba (1)

25 Med prerivanjem je Jožef s kurilnim oljem polil sebe in sina in kresnil vžigalnik. Ob-lačila obeh so se vnela. Kljub temu, da so jih takoj pogasili, je dobil oče *hujše*, sin pa *lažje* opekline. (časopisna vest) (1; 3)

26 a) Zadnji konec tedna se je na slovenskih cestah pripetilo 40 prometnih nesreč. Ena oseba je umrla, 12 pa jih je bilo *hujše* ali *lažje* ranjenih. (radijsko poročilo) (3)

b) V neurju, ki je zajelo zvezno državo Ohio, je bilo več ljudi *lažje* ranjenih. (3)

c) Ker nimam *hujših* bolečin, raje ne jemljem tablet. (1)

27 Še nekaj *zanimivejših* izidov včerajšnjega tekmovanja za košarkarsko prvenstvo. (radijsko poročilo) (3)

28 Prve vesti o razpadu avstroogrske fronte v Italiji so prinesli *lažji* ranjenci in bolniki, ki so jih vojaške oblasti spustile domov. (1)

29 Kako bi definirali estetsko/umetniško razliko med *slabšimi* in *boljšimi* leposlovnimi deli? (1; (3))

30 a) Po vseh vaseh so bili nastanjeni vojaški, običajno so zasedli *boljše* hišne prostore. Kar naprej so zalezovali ženske, posebno *mlajše*. (3, 1)

b) Gospodarsko življenje Bohinja je dobilo

v obdobju boja na Soči nov zagon. *Mlajši* moški so vodili vprege na ozkotirni konjski železnici. (1)

31 Padavine bodo postopno ponehale. *Hladneje* bo. (direktni komparativ; angleška ustreznica je s prevajalskega vidika kljub temu (dokaj) idiomatska; na angleški strani je lahko tudi osnovnik ali glagolski prevod)

32 Doberdob, eden njegovih *boljših* romanov (3)

33 Drago Grah je eden *zanimivejših* slovenskih pisateljev. (3)

34 Navzlic temu, da so ji kariero zaznamovale številne poškodbe, zaradi katerih je izgubila skoraj tri sezone, sodi Nataša Bokal med *uspešnejše* smučarke »belega cirkusa«. (5)

35 a) Na zahtevo Rusije se je sestal Varnostni svet, vendar ni dosegel nobenih *konkretnjših* rezultatov. (1)

b) ... *konkretnjših* rezultatov pa ni bilo. (1)

36 Uradništvo je bilo ponemčeno in poitalijančeno ter ni bilo v nobeni dotiki z ljudstvom. *Nadarjenější* župani pa so svojo pozicijo silno izkoriščali. Nekateri so bili pravi turški paše... (Tuma, Iz mojega življenja) (3)

37 Novinar je na sodišču pojasnil, da so problematiko obdelali *širše*, ker se mu je zdelo zadeva družbeno pomembna, pritegnila pa ga je tudi njena politična razsežnost. (4)

38 Čeprav gore v Patagoniji in Andih po višini ne dosega Himalaje in so *širši* javnosti manj znane, pomenijo enako pomembno prizorišče razvoja in napredka svetovnega alpinizma. (1)

39 Cankarjev dom, četrtek, 21. 1., ob 11. uri: Predstavitve *novejše* planinske literature. Planinska založba Slovenije bo predstavila svojo *novejšo* planinsko literaturo in tudi izdaje drugih založb. (reklamni letak) (1; tudi 5)

40 To je vse, kar smo vam pripravili v oddaji Dogodki in odmevi. Naslednja *obsežnejša* oddaja bodo Poročila ob devetnajstih. (1)

41 Psi beauceroni so v Sloveniji med *redkejšimi* pasmami. (5)

42 a) Mednarodno leto *starejših*. (naslov članka) (1)

b) V domu za *starejše* v Rakičanu so pripravljeni sprejeti neozdravljivo bolne, ki čakajo le še na smrt. (1)

43 Izpad elektrike je povzročil *krajše* in *daljšje* zastoje v proizvodnji. (3,3)

44 Zahtevna zavarovana pot je tista, kjer je na *strmejših* in izpostavljenih mestih potrebna uporaba rok. (1, 3, 2?)

45 Fenomen gorniške, posebej alpinistične literature – bodisi leposlovno-potopisne ali filozofske obarvane – daje slutiti, da je alpinizem kompleksna dejavnost, ki je ni mogoče povsem zaobjeti pod pojmom športa, ampak jo je smiselno primerjati z drugimi, *bolj* »duhovnimi« življenjskimi praksami. (Tomo Virk) (3)

46 Predavanje se bo *podrobneje* posvetilo filozofskim in duhovno-religioznim vidikom modernega alpinizma ter se spraševalo o njegovi nadaljni »duhovni« usodi. (Tomo Virk) (4)

47 Dosežki na alpinističnem področju so v primerjavi z ostalimi športi *težje* primerljivi med seboj, in ocene so mnogokrat subjektivne. (Pavle Kozjek) (1)

48 Iztočnica predavanja je *obsežnejši* članek o slovenskem alpinizmu v ameriški reviji Rock and Ice. (Pavle Kozjek) (1)

49 turne smučarji: *krajše*, *mehkejše*, nekoliko *širše* in *lažje* smučarji z jeklenimi robniki za turno smučanje (slovarska definicija) (3)

50 tekaške smučarji: *daljšje* in *ožje*, spredaj *bolj* *zakrivljene* smučarji za tek po snegu; uporabne tudi za *daljšje* pohode čez *manjše* strmine (slovarska definicija) (3, 4, 1)

51 skozi neko *daljšje* obdobje (3)

52 Vlomilec je poleg denarja odnesel tudi nekaj *vrednejših* stvari. (1)

Primeri z več (Glej Mostovi 1999/XXXIII, str. 41 – 44, odstavki 4, 4.1 do 4.4.)

53 V *več* knjigah sem našel podatek, da ...

54 Lansko leto je spet šlo *več* podjetij v stečaj.

55 Poleti 1998 je bilo kar *več* potresov za povrstjo.

56 Vem, da imaš veliko skrbi. Mislim pa, da jih boš imel v kratkem še *več*.

57 Vse do pred kratkim ni bilo mogoče dobiti ne posojil in skoraj tudi ne gradbenega materiala. *Še več*, ministrstvo je ljudem zagrozilo, da finančne podpore sploh ne bodo dobili, če bodo sami obnavljali hiše.

58 (Glej primer 26 b/: »*več ljudi*«.)

Ključ (do skrivnosti):

1 The European mediator/middleman/negotiator H. v. d. Broek arrived in Ljubljana with a *slight* delay. // was *somewhat late* arriving in Ljubljana.

2 The former library these days serves as a nuptial hall, whilst on the ground floor is a *small* restaurant.

3 *small* ski slope with drag lift

4 The government has covered only a *minor* part of the loss caused by hail.

5 The floods are subsiding, but the local inhabitants are threatened by landslides. (A *big* one) / One of *the biggest* (landslides) blocked the road near Hotič.

The floods are subsiding, but landslides are now the threat. A *serious* one / One of *the most serious* / One of *the worst* blocked the road near Hotič.

6 Traffic from Gorenjska towards Ljubljana is heavy, although without *major* holdups. // There is heavy traffic between Gorenjska and Ljubljana, but no *major* holdups are reported.

7 Relating to Goriče, the nearest place of *any size*, there is an extant document of 1376, which provides evidence of viticulture in these parts.

8 a) Thankfully, the earthquake demanded no victims/casualties, nor was there any *real* damage.

b The earthquake in Dolenjsko caused no *real* damage.

9 (A few / Some / Several) A/anonymouse individual donors contributed *considerable* sums of money for the restoration of the Soča area.

10 Along the railway line were situated numerous (military) dumps. (/magazines of military supply.) At Bohinjska Bistrica there was a *major* ammunition dump. // there was quite a *substantial* am. dump. // (? there was a *larger/largish* am. dump.)

11 Soon after the outbreak of war the authorities floated the first war loan. Priests, who themselves subscribed *considerable* sums of money, warmly recommended the people to contribute as well. During (the) *later* loans enthusiasm *flagged/waned*, even among (the) priests.

12 Today Szentgotthard has 8,000 inhabitants, of whom a *considerable* number are Slovenes. // inhabitants, with Slovenes constituting a *considerable* number.

13 One of the *leading* members of the party was proposed for the president.

14 Most of the *outstanding* works on science fiction are extremely popular.

15 Ecologically designed cars are the second *major* investment of the firm this year.

16 *major* Greek translations of the Bible

17 The Italian feminist symbol, Sophia Loren, has quite a *dominant* role in the film. // Quite a *dominant* role is played by ... // In the film an *important* part is assigned/(allotted) to the Italian symbol of womanhood, S. L. // The film is *largely dominated* by the Italian feminist symbol, Sophia Loren.

18 In 1997 there were no *considerable/noteworthy/substantial/serious* earthquakes in Slovenia.

19 Podujevo, one of the *strongholds* of the Kosovo Liberation Army.

20 – During the night *heavy* rainfall is expected all over Slovenia. – During the past

twenty-four hours Slovenia was the scene of *heavy* rainfall. // ...*heavy* rainfall flooded Slovenia. // Slovenia was flooded by *heavy* rainfall.

21 a) This was followed by a number of / (several) *noticeable* tremors.

b) ... by a number of *minor* tremors.

22 Prince Charles visited a school in one of the *poorer* suburbs of Ljubljana.

23 On the northwestern fringe of Dornava is one of the *most beautiful* and remarkable pieces of civil late-baroque architecture in Slovenia and arguably the nation's most beautiful mansion.

24 a) A twelve-year-old girl, *somewhat* mentally handicapped, is raped.

Rapist abused/maltreated a (*somewhat*) mentally handicapped twelve-year-old girl.

b) a *seriously* / *slightly* mentally impaired person

(plural: the *seriously* / *slightly* mentally impaired // people with *serious* / *slight* mental handicap)

25 During their struggle Jožef poured the oil over himself and his son, and ignited their clothes with a cigarette-lighter. Despite the flames being put out immediately, the father received *serious* burns, and the son *less severe* ones.

26 a) During the past weekend forty road-accidents occurred in Slovenia. There was one fatality, while twelve sustained / (received) *major* or *minor* injuries.

b) During the storm which engulfed Ohio several people sustained *minor* injuries.

c) Because the pain isn't *all that bad*, I'd rather manage without taking tablets.

27 And now some *more interesting* results from yesterday's basketball championship.

28 The first news about the collapse of the Austro-Hungarian front in Italy was brought by the *walking* wounded // by the *not so seriously* wounded // (? by the *slightly* wounded – this is not strong enough) and the

sick who had been sent home by the military authorities. (*težji* ranjenci – the *seriously* wounded)

29 How could one define the difference in aesthetic quality between *good* and *weak* / (*poor*) literary works? // between *good* and *less good* literary works?

30 a) Soldiers were billeted/quartered in all the villages. As a rule they occupied the *better* rooms in a house. They were constantly after women, especially *young* ones.

b) The economy in Bohinj was boosted during the battles/conflicts along the Isonzo river. *Young* men were employed with their horses on the narrow-gauge horse-drawn railway.

31 Rain will gradually stop. It will get *cool*. // The temperatures will *fall*. // *Lower* temperatures are expected. // (It will *cool* down. – if before it was really hot.)

32 Doberdob, one of his *better* novels

33 D. G. is one of the *more interesting* Slovene writers.

34 Despite having suffered numerous injuries during her career, which lost her almost three seasons, Nataša Bokal can be considered one of the *most successful* skiers.

35 a) At/On Russia's demand there was a meeting of the Security Council, which, however, failed to reach any *really concrete* results.

b) ... there were no *really concrete* results. / / no *substantial* results.

36 The clerks were germanized and italianized and had no direct contact with people. The *cleverer* mayors fully exploited their position, with some of them acting like real Turkish pashas.

37 The journalist explained in court that the incident had been dealt with *at length*, as he considered it of social significance as well as it having political dimensions/repercussions. // ... that the incident had been *thoroughly* aired, as he considered ...

38 Even though the mountains in Patagonia and the Andes do not reach the height of the Himalayas, (// do not compare with the Himalayas,) and are less well-known (to the *general* public), they are equally important in terms of the development and progress of world alpinism.

39 Cankarjev dom, Thursday, 21st January, at 11.00 a.m.: PRESENTATION OF *RECENT* MOUNTAINEERING LITERATURE. The Planinska založba Slovenije publishing house will present its *latest* / (its *recently published*) alpine editions, as well as those of other publishers.

40 This is all the news for this edition. The next *full-length* news programme will be The News at Seven O'Clock. (// The Seven O'Clock News.)

41 The B/beauceron breed (of dogs) is *one of the rarest* in Slovenia.

42 a) The International Year of the *Elderly*

b) In the *Old People's Home* at Rakičan they are willing to accept the incurably ill, whose life-expectancy is short.

43 The power-cut caused some *major* and *minor* production holdups.

44 A difficult secured route is one requiring the use of hands in *steep* and exposed places. // in the *more steep* and exposed places. // ? in *steepish* and exposed places. // ? in *steeper* and exposed places.

45 The phenomenon of mountaineering and especially alpinist(ic) literature – whether literary travel literature or philosophically oriented – indicates that alpinism is a complex activity, which cannot be entirely subsumed under the heading of sport, but should be compared with other activities, which are *more »spiritual«*.

46 The lecture will deal in *some detail* with the philosophical and spiritual-religious aspect of modern alpinism, and will consider its future »spiritual« destiny.

47 Alpinist achievements are *quite/rather*

difficult to compare in comparison with other sports, and the evaluation is often subjective.

48 The starting point for the lecture is an *extensive* article // a *fairly lengthy* article on Slovene alpinism in the American magazine Rock and Ice.

49 touring skis: *shorter, softer*, somewhat *broader* and *lighter* skis with steel edges for ski-touring

50 cross-country skis: *longer* and *narrower* skis, with a *more pronounced* /(? *bigger*) curve in front, appropriate for cross-country skiing and for managing *moderate* slopes

51 during a somewhat *longer* period of time

52 The burglar got away with /(carried off) several *valuable* items as well as money.

53 In a *number of* books I found the information that ...

Several books / *A number of* books provide the information that...

It was in *several* books that I found the information that ... (marked)

I found the information in a *number of* books that ...

54 Last year *several* more firms // (a *few* more firms) shut down.

Again last year *several* firms shut down. // ... *quite a number of* firms ...

55 During the summer of 1998 there were a *whole number of* / *several* / *many* (? *successive*) earthquakes.

The summer of 1998 was marked by a *whole series of* earthquakes.

56 I know you're worried stiff, but, I'm sorry to say, very soon you'll be worried *even more*.

I know you are troubled with cares, but, I'm sorry to say, very soon you will be troubled *even more*.

I know you have a lot of worries, but very soon you'll have *more*..

57 Until a short time ago it was impossible to get any loan and hardly any building mate-

rials. *Even worse / Still worse*, the minister threatened that those who intended to rebuild their houses on their own (/according to their own plan) could count on no financial support whatsoever. // could count on no subvention. / no state support. // would be granted no financial support. // would have to solve their financial question themselves.

58 During the storm which engulfed Ohio several people sustained minor injuries.

*Za večino prevodov,
pa tudi sicer za pregled
in odobritev vseh prevodov,
dolgujem zahvalo
gospe dr. Margaret Davis.*

Liisa Fellman - Paul

Ukrepi za boljšo kakovost prevajanja

Povzetek

Finsko združenje prevajalcev in tolmačev je leta 1997 za svoje člane, ki prevajajo strokovna, tj. gospodarsko-pravna, tehnična in znanstvena besedila, izdalo priporočilo za zagotavljanje kakovosti. Priporočilo temelji na načelu, da so zelo kakovostni prevodi praviloma plod optimalnih razmer za delo prevajalca in njegovega strokovnega znanja. Referat je bil prebran na kongresu FIT v Monsu leta 1999.

Uvod

Opisala bom sistem za zagotavljanje kakovosti, ki je prirejen za poklicne prevajalce in manjše prevajalske agencije. Vedno več je podjetij, ki so se zavezala sistemu kakovosti. Dokumentacija, kot so na primer tehnični opisi ali navodila za uporabo, je sestavni del izdelkov, ki jih proizvajajo, in mora zato ustrezati enakim standardom kakovosti kot sami izdelki. Nadzor nad kakovostjo se je s sistemom zagotavljanja kakovosti prenesel s kupca ali uporabnika na proizvajalca. Ali ne bi moglo enako načelo veljati za storitveno dejavnost, kamor sodita tudi prevajanje in medkulturno povezovanje?

Ta prispevek temelji na ugotovitvah delovne skupine za zagotavljanje kakovosti prevodov dokumentacije¹, ki jo je imenovalo Finsko združenje prevajalcev in tolmačev. Moje

poročilo o delu te skupine v letih 1994–96 je bilo aprila 1997 objavljeno v glasilu našega združenja *Kääntäjä – Översättare* v obliki priporočila za zagotavljanje kakovosti za prevajalce v svobodnem poklicu. Septembra 1998 je bilo objavljeno še v angleškem prevodu v reviji *Translation International*, ki jo izdaja Irsko društvo prevajalcev. Ker so bile torej teoretične osnove in podlaga za razpravo že objavljene, se pri njih ne bom zadrževala.

Finski model

Finska različica zagotavljanja kakovosti je kombinacija dveh sestavin. Prvič je usmerjena v spodbujanje pridobivanja splošnega stro-

¹ Zajema večino neliterarnih pisnih prevodov, skupaj s pravnimi, znanstvenimi, tehničnimi in komercialnimi besedili.